

EEN UITSTAP VAN EEN MISSIONARIS IN DE KOLONIE SURINAME NAAR DE ZEEKUST EN TERUG.

(Door hem zelve verhaald)

Mijne gesteldheid begon van dag tot dag te verergeren en klom tot die hoogte, dat de geneesheer mij tusschen deze twee uitersten de keus liet: of van naar Europa terug te keeren, of binnen korten tijd te Paramaribo begraven te worden. Met het geweten te rade gaande, kon de keus niet lang onbeslist zijn, te meer, daar het den geneesheer meer dan waarschijnlijk voorkwam, dat ik, aan mijnen geboortegrond teruggegeven, herstellen zou. Hoe ongaarne dan, hoe zeer ook in mijn voornemen te leur gesteld, moest ik evenwel besluiten om naar Europa terug te keeren.

Juist op dat tijdstip komt de Heer Mackenzie, een Engelsch protestant, die mijn reisgenoot naar Surinamen geweest was, en u te Paramaribo zaken te verrigten had, mij een bezoek geven. De veelvuldige blijken van vriendschap hem betoond door diegenen welke het welzijn der Surinaamsche zending ter harte nemen, en welke hem door eenen enkelen aanbevelingsbrief van wijlen den Eerw. Heer Wennekers te beurt gevallen waren, hadden hem doen besluiten om wederkeerig den Missionarissen alle goede diensten te bewijzen. Intusschen, hij had aanspraak op vriendschappelijke behandeling, wegens het goede hetwelk hij reeds aan den Heer Wennekers betoond had, en zijn verder gedrag vermeerderde de aanspraak, gelijk het vervolg dit zal doen zien. Die Heer noodigde mij allervriendelijkst uit, om met hem naar de zee kust te vertrekken, en dáár eenigen tijd te vertoeven. Dit moest eensdeels tot mijn herstel dienen, omdat die streek nader bij den Oceaan gelegen dan Paramaribo, veel koelder en daarom gezonder is; anderdeels kwam hij met de boodschap dat zijne vrouw en de negers zijner plantaadje met groot verlangen eenen Priester te gemoet zagen. De geneesheer hierover geraadpleegd zijnde, keurde dit goed; en toen werd dit aanbod dankbaar door mij aangenomen.

De zee kust maakt het Oostelijke uiteinde der kolonie uit, en grenst aan het district Nickerie; men vindt er niets dan katoenplantaadjen. Van eene dier plantaadjen was de Heer Mackenzie de eigenaar; en deze telde cirka dertig koppen slaven. Hij was wettig gehuwd met zekere juffrouw Herbert, welke door eenen Predikant gedoopt zijnde, den Roomsch-Catholijken Godsdienst beleed. Zij was moeder van zes kinderen; waarvan er vijf even als zij zelve gedoopt waren; zij had echter voor 1822 in haren geheelen leeftijd nog nimmer eenen Priester gezien. De Heer Mackenzie kwam in dat jaar te Paramaribo, maakte den toestand van zijne vrouw aan den Eerw. Heer Wennekers bekend, alsook haar vurig verlangen om met eenen der Missionarissen te spreken. Tevens voegde die Heer er bij, dat hij het gaarne zien zoude, dat al zijne slaven gedoopt wierden. Een bewijs dat hij de anders zoo algemeene vooroordeelen tegen het doopen der slaven overwonnen had. Hoe zwak ook de Eerw. Heer Wennekers toen reeds was, meende ZEw. Echter deze gelegenheid niet nutteloos voorbij te mogen laten gaan. ZEw. Vertrok met de eerste gelegenheid; en daar komende moest hij zich verontwaardigen over de lage kunstgrepen welke gebezigd waren, om Mevrouw Mackenzie tegen den Roomsch-Catholijken Priester voor in te nemen. Zoo als die vrouw zelve mij verhaalde, was een priester haar beschreven als een monster, als een uitvaagsel van het menschdom. Evenwel had deze vrouw, welke met eenen goeden geest beziel was, den Eerw. Heer Wennekers nauwelijks gezien en gehoord, of zij was geheel van het tegendeel overtuigd. Met de bekeering der Heidenen op die plantaadje werd toen een begin gemaakt: doch te betreuren was het, dat de zwakheid bij den Eerw. Heer Wennekers zoo toenam, dat ZEw. , om aan de zee kust niet te sterven, naar Paramaribo moest terugkeeren.

Het belang van den godsdienst vorderde dat ik mij onverwijld met den Heer Mackenzie op reis begaf.

Ik voorzag mij dan van hetgeene tot het lezen der H. Mis benoodigd is, alsook van eenen jongeling, die mij en aan het altaar en in het onderwijs der heidenen behulpzaam zij zoude, en vertrok aan boord van eenen kleinen schooner. Dit vaartuig hetwelk met plantaadje-behoeften zeer beladen was, bood geene andere rustplaats aan dan op de vaten of op den platten bodem: doch voor eenen Zendeling van den Gekruiste, zijn lichaamsdervingen de beste voorbereiding tot het zielen winnen, en het beste vooruitzigt op gelukkig gevolg. Dat er tot dien korten overtocht dagen zouden noodig wezen, was wel te voorzien, dewijl wij met gestadigen tegenwind te kampen hadden. Eindelijk na veel ongemakken kwamen we dan aan de plaats onzer bestemming. De Heer Mackenzie en ik spoedden ons naar zijne plantaagje: daar werd ik door mevrouw op het minzaamste ontvangen.

Mijn eerste werk was het kind van den heer Mackenzie, hetwelk gedurende deszelfs reis naar holland geboren was, te doopen. En de moeder toonde, voor deze groote gust, welke aan haar kind bewezen werd een hartelijke dankbaarheid, aan het goddelijk Opperwezen. Nu moet ik voor eene ter godsdienstoefening geschikte plaats zorgen; in het huis zelve van den Heer Mackenzie was daar toe geene gepaste gelegenheid; de dichtst bijgelegene negerwoning, werd dan tot dat einde ingeruimd; en weldra, treffende herinnering aan den armoedige stal van Bethlehem! Zag men het Altaar van het lam Gods in eene hut van slaaven; welke dan ook, dank zij der edelmoedigheid des Heeren Mackenzie, voortaan altijd eene bidplaats voor de Christenen blijven zoude.

De negers van mijne aankomst verwittigd geworden zijnde, kwamen mij, als om strijd, hunne hulde en eerbewijzing aanbieden: aandoenlijk schouwspel! Over die onbeschaafde gelaatstrekken, over die zwarte aangezichten verspreidde zich een bovennatuurlijke glans van hemelsche vreugde. Ach ! voor de keus van Gods bramhartigheid bestaat geen onderscheid van opvoeding, geslacht of geboorte. Ik vergaderde de gedoopten in de nieuwe kerk; toonde hun de goedheid Gods, welke mij naar hen had overgebracht had, en scherpte hun de verplichting in van deze aangeboden gelegenheid niet onbenut te laten voorbijgaan: misschien toch was zij voor velen de laatste. Van de gedoopten won ik, met eenige uitzondering, de voldoende getuigenissen in. Zij waren ijveriger in hun werk geworden en behoefden minder dan te voren, door geweld van straffen daartoe gedreven te worden. Diegenen, welke op die plantaadje nog Heidenen waren, boden zich aan, en smaakten mij om onder het getal der catechumenen te worden aangenomen. Ten huize van den heer Mackenzie, trof ik eene vrije Mulattin aan, van nagenoeg 70 jaren, die van een Fransch eiland naar Nickerie overgebracht was. Zij was door eenen Roomsche-Catholijken Priester gedoopt, en kon zich herinneren, dat zij in haar zevende jaar de zoogenaamde kinderbiecht gedaan had, doch sedert dien tijd, had zij geen Priester meer gezien: zij had mevrouw Mackenzie in derzelve verlossing bijgestaan en bleef daar met ongeduld de komst van eenen Missionaris verbeiden. Zij was met den besten geest beziel; verloor onder het onderrigt geen oogenblik het geduld, tot zoo lang ik haar bekwaam vond om met mevrouw Mackenzie hare eerste H. Communie te doen. Beider vreugde over dit geluk, was overgroot; en zij betoonden mij hare dankbaarheid door eene verzorging, welke ik niet beter verlangen kon.

Het duurde niet lang of mijne aankomst aan de zeekust was bekend, zoodat de gedoopten van andere plantaadjes bij mij kwamen. Eenigen hunner, op een Spaansch eiland geboren waren avn hunne eerste jeugd af Christenen geweest. Dit veroorzaakte dat de kerk reeds den eersten Zondag, waarop ik de H. Mis las, tamelijk vol was. Ik begreep al aanstonds dat het doel mijner reis, het herstel namelijk mijner gezondheid, wegens de veelvuldige werkzaamheden welke ik hier aantrof, en wegens de daartoe vereischte onophoudelijke inspanningen verloren was; doch van den anderen kant, werd ik door het goed vooruitzigt van zielen voor Jesus Christus, te kunnen winnen, overvloedig getroost, en schadeloos gesteld. Op de Zondagen had ik geen oogenblik rust over; altijd waren er volwassenen te doopen, wier aantal soms tot vijftien toe beliep, en de overige tijd moest aan onderwijs en doopen besteed worden.

De oogst ware daar zonder twijfel onberekenbaar groot geweest, had de duivel niet zijne voorstanders gehad, om het goede te keer te gaan. De eigenaars of administrateurs van de andere plantaadjen betoonden mij alle vriendschap: ik kon over hun paard of muilezel beschikken, om mij, wanneer ik van de eene naar de andere plantaadjen trok, niet te vermoeijen. Deze en meer andere diensten werden mij gaarne bewezen, onder voorwaarde nogtans, dat ik geene van hunne slaven zou doopen. Een ieder begrijpt gemakkelijk, dat die voorwaarde door mij niet aangenomen kon worden, maar eerder mij de verklaring afperste, dat ik iederen neger, in wien ik eene goede meening vooronderstellen moest, doopen zou, zonder in aanmerking te nemen, wiens slaaf hij ware. Ik toonde aan die heeren, dat het bevel van Jesus Christus, welke mij gezonden had, veel zwaarder woog dan de stem der vriendschap. Ik ondervond niet, dat deze verklaring mij eenig leed te weeg bracht, en de genomene voorzorgen, konden ook niet beletten, dat ik mij ten laatste over eenen gezegende oogst verheugen mogt. Ik mag niet vergeten in het voorbijgaan te melden, dat mij het geluk was voorbehouden van het eerste in echt geboren slavenkind, buiten Paramaribo, te doopen. Nadat mijne werkzaamheden daar ter plaatse grootendeels waren afgeloopen, moest ik de gelegenheid van naar Paramaribo terug te keeren, welke zich aldaar niet alle dagen aanbiedt, waarnemen: ook noodzaakte mij daartoe het op handen zijnde Paaschfeest. De schooner nogtans met welke ik vertrok, voer vooreerst niet verder dan tot de mond der rivier Koppename en met behulp van eenen gunstigen wind, landden wij daar spoedig aan. Ik zag daar de voorbereidselen maken tot het ontvangen der Boasjie-zieken, welke naar hier overgebracht zouden worden, ook vindt men daar eenen militairen post, van eenen luitenant en eenige soldaten. Ik meldde mij bij den luitenant aan met verzoek, om indien er onder zijne soldaten mogten zijn, die Catholijk waren, mij in de gelegenheid te stellen, van die te spreken. Aan mijn verzoek werd voldaan: maar, hoewel er eenige Catholijken onder waren, had ik echter het geluk niet, van die tot het ontvangen der heilige Sacramenten te bewegen; waren zij te bewegen geweest, dan had ik daar moeten overnachten, om hun des morgens onder de H. Mis, de H. Communie uit te deelen. Nu echter vertrok ik met eene tentboot van dien post, naar eene aan die rivier liggende suiker-plantaadjen, alwaar ik dien nacht overbleef. In die rigting voortvarende kwam ik op de hoogte van den Boasjie-grond (p.20) (plantaadje Voorzorg), waar tegen over eenen militairen post is, van eenen kapitein en dertig soldaten. Ik wendde mij tot den kapitein en ondervond ook bij hem de gewone gastvrijheid, welke men in de geheele kolonie Suriname aantreft. Die heer toonde mij een hartelijk medelijden, toen ZEG vernam, dat ik voornemens was, de Boasjie-zieken te bezoeken. Het werd mij toegestaan de tusschen beide liggende rivier over te steken, maar onder voorwaarde dat de negers, die mij overbrengen zouden, daar geenens voet aan wal zetteden: en op een gegeven sein zou ik terug gehaald worden.

Daar komende verzocht ik den directeur, dat hij de Christenen (zij waren 150 in getal) zoude bijeenroepen opdat ik met hen spreken mogt. Dit geschiedde: en toen zag ik voor mijne oogen alles wat er in de wereld aan ellende, konde worden uitgedacht. Als men er twee of drie uitneemt, welke van zulke zieken geboren de jaren, waarop die kwaal zich openbaart (1), nog niet bereikt hadden, durf ik verzekeren, dat geen van allen een ongeschonden ligchaam had: de eenen zag ik zonder neus, den anderen zonder ooren, den derden zonderhanden, den vierden zonder voeten enz. Ik kon mij niet onthouden, van die ongelukkigen van harte geluk te wenschen met het licht des geloofs; daardoor immers hadden zij geleerd, dat ij, die daar in hunne afzondering der menschelijke zamenleving ontrokken en van allen menschelijken troost verstoken leefden, bij een goed levensgedrag in de oogen van God zoo veel gelden als anderen, welke voor de wereld gelukkiger schijnen. Dien middag, zijnde Zaterdag, doopte ik een kind; ik hoorde de Biecht van eenigen en bezocht e bedlegerige zieken: op het gegeven teeken werd ik tegen den avond naar den militairen post terug gehaald.

Des Zondags morgens begaf ik mij andermaal naar den Boasjie-grond, las daar de H. Mis en verrigtte mijne verdere beroepspligten; nog dien avond, begaf ik mij op reis naar Paramaribo, en kwam den volgenden dag aldaar aan.

(*De Godsienstvriend*, 39 (1837), 13-21).

(1)Zie *Godsdienstvriend*, XXXVIII, Deel blz.79.J. Willemsen, (1797), priester gewijd in 1820, kwam 16 oktober 1823 in Suriname en vertrok weer 26 juni 1824. Terug in Nederland was hij pastoor in Nijkerk en Arnhem, en in 1848 werd hij aartspriester van Gelderland, werd Geheim Kamerheer van de paus., Proost van het Metropolitane kapittel van Utrecht en stierf 1871 te Arnhem (Bossers, 1884, p. 172-173). Hij doopte op de Kust 74 personen: Novar 16; Mary's Hope 34; Sarah 9; Leasowes 5; Bellevue 4; Totness 5 en John 1. Hij zegende 10 huwelijken: 7 te Mary's Hopen en 3 te Novar (Kempen, Gerard van, 1992, *Uit de kronieken van de R.K. Kerk te Coronie. 1842 R.K. Gemeente Coronie 1992. 1892 R.K. Kerk Mary's Hope 1992*, Paramaribo (stencil), 7).
Meerdere missionarissen schreven over hun reizen naar Coronie
Frater Fidelis, Met een kotte naar Coronie, *Petrus Donders Tijdschrift*, 8 (1928), 106-109.
J. Kooger, Naar Coronie. Een dienstreis. *Petrus Donders Tijdschrift*, M.F. de Groot, Een nachtelijk avontuur (Coroniereis). *Petrus Donders Tijdschrift*, 13 (1932), 61-6312 (1931), 34-38.
Kronenburg, J. *Door Suriname*, Amsterdam 1897. Ook in *De Volksmissionaris*, 17 (1895-1896), 471-475; 521-527; 568-574; 18(1896-1897), 31-35; 77-84; 123-129; 267-273; 316-322.
Volgens de redactie van *Bijdragen tot de kennis van de Nederlandsche en vreemde koloniën, bijzonder betrekkelijk de vrijlating der slaven* (4 (1847) Utrecht) waren er in 1830 in Paramaribo 3.481 protestanten, 432 katholieken, 354 herrnhutters en 1186 joden: 1.965 witten, 2.935 kleurlingen en 543 zwarten (p. 447). Op de plantages (zonder Nickerie) waren 592 protestanten, 168 katholieken, 320 herrnhutters en 138 joden (p. 458). In 1830 waren er 44.453 plantageslaven en in 1845 waren dat er 34.551. De bevolking van Suriname was in 1835 60.091 (51.629 slaven) en in 1844 52.997 (43.285 slaven)(466)